

Великсар Т.І.
*аспірант кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У ФІНАНСУВАННІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

В умовах розвитку в Україні ринкових відносин господарювання та активізації процесів європейської інтеграції перед владою постає значна кількість складних завдань в бюджетній та соціальній сферах, що потребують негайного вирішення, з метою досягнення стабільного економічного зростання.

Країна на сьогоднішній день виконує величезну кількість соціальних зобов'язань з приводу надання соціального захисту населення. Обсяги їх фінансування збільшуються із року в рік. В умовах обмеженості фінансових ресурсів виникає необхідність перегляду ролей суб'єктів системи соціального захисту населення у її фінансуванні.

Питання фінансового забезпечення системи соціального захисту населення стали об'єктом наукових інтересів таких вчених як Л. Б. Баранник, Н. Г. Савченко, Н. П. Флорескул, Л. М. Клівіденко, М. І. Мальований, Т. В. Солоджук та інші. Разом з тим зміни пріоритетів бюджетної та соціальної політики, розширення кола осіб, що потребують соціального захисту стали причиною дослідження сучасних викликів у фінансуванні соціального захисту населення.

Система соціального захисту населення, що функціонує в нашій країні потребує суттєвої модернізації, що спричинено відсутністю її дієвості та результативності.

Об'єктом соціального захисту населення є все без винятку населення, що опинилося в скрутному становищі в результаті виникнення соціального ризику та потребує соціального захисту.

Головними суб'єктами системи соціального захисту населення, що приймають безпосередню участь у фінансуванні соціального захисту населення є держава, підприємство, населення. Обмеженість бюджетних ресурсів та розширення кількості осіб, що потребують негайного соціального захисту призвели до активного залучення благодійних та волонтерських організацій до цього процесу.

Більша частина зобов'язань по фінансуванню соціальному захисту населення належить державі. Така тенденція залишилася у спадок від СРСР, коли превалювала державна підтримка населення. На сьогоднішній день, на жаль, держава не спроможна самотійно виконати соціальні зобов'язання з приводу соціального захисту населення. Тому частину захисних функцій щодо соціального захисту працівників, шляхом законодавчого регулювання, передано підприємствам.

Підприємства за рахунок страхових внесків формують фінансові ресурси фондів соціального страхування. У страхових внесках до фондів соціального страхування у середньому їм належить 92,2 %, а населенню - 7,8%. Крім того,

відповідно до законодавства вони сплачують виплати по лікарняним листам за перші п'ять днів непрацездатності своїх працівників.

Підприємства, сплачуючи податкові надходження від фінансово-господарської діяльності, формують більшу частину доходів бюджету, які потім в результаті перерозподілу забезпечують державні виплати по соціальному захисту населення.

На жаль, виплати, що здійснює держава – державне соціальне забезпечення, державна соціальна допомога мало ефективні. Це пояснюється тим, що обсяг соціальної допомоги незначний. Це пов'язано з тим, що більшість з них визначається відносно прожиткового рівня, який дещо занижений в нашій країні [1, с. 110].

При значних обсягах бюджетного фінансування соціального захисту населення серед населення залишається значна частка осіб, які не отримують задекларованих для них соціальних послуг.

В Україні населення приймає незначну участь у фінансуванні соціального захисту населення. Проте, в ринкових умовах господарювання коли людина самотійно приймає рішення про форму участі в економічному процесі та в основному особисто відповідає за своє благополуччя [2, с. 170], вона також має самотійно подбати про власний соціальний захист.

В ринкових умовах господарювання відбувається розшарування суспільства і з'являється середній клас, який потребує високого рівня соціальних послуг.

Середній клас сформований в нашій державі констатує факт низького рівня соціального захищеності [2, с. 181]. Це ставить суттєві виклики перед системою соціального захисту населення щодо перегляду діючої системи соціальних послуг у сфері соціального захисту населення.

Населення з високим рівнем доходів не погоджується отримувати тільки державну пенсію. Це породжує необхідність розвитку накопичувального рівня пенсійної системи та розширення обсягів недержавного пенсійного забезпечення, що дасть змогу подолати проблему соціальної нерівності та сприятиме економічному зростанню у державі. Це можливо лише за умови проведення дієвої пенсійної реформи у поєднанні з податковою реформою.

Населення середнього класу вимагає більш якісних медичних послуг, що не можливо при державному фінансуванні послуг охорони здоров'я. Виникає ще один виклик з приводу запровадження обов'язкового медичного страхування. В нашій державі воно попри значну кількість спроб так і не було затверджено. Показники страхового ринку свідчать про участь фізичних осіб у добровільному медичному страхуванні (рис. 1). Темп приросту чистих премій сплачених фізичними особами зменшується з 29,32% до 13,43 %, що пов'язано зі зменшенням рівня добробуту осіб середнього класу, а також зростання тарифів на страхові послуги для забезпечення достатності коштів для формування страхових резервів внаслідок інфляційних процесів.

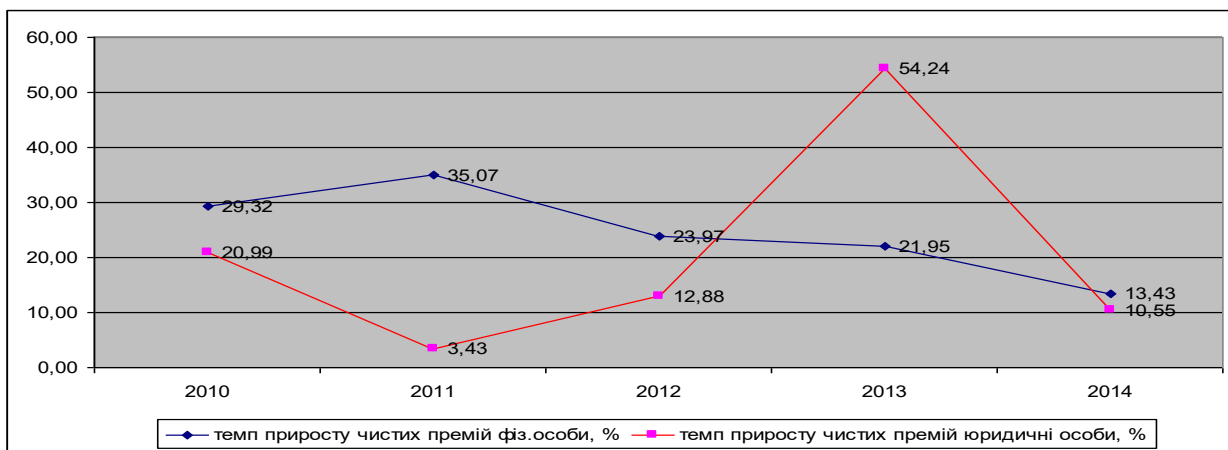


Рис. 1. Динаміка чистих премій сплачених фізичними та юридичним особами на медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)

Джерело: складено автором за даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [3;4].

Отже, в умовах розвитку в Україні ринкових відносин господарювання та активізації процесів європейської інтеграції нашої країні необхідно переглянути роль кожного суб'єкту системи соціального захисту населення у фінансуванні соціальних послуг.

Список використаної літератури:

1. Юшко С.В. Особливості реалізації державних соціальних гарантій в Україні/ С. В. Юшко // Фінанси України. - 2015. - № 6. - С.108-124.
2. Борецька Н. П. Політика соціального захисту середнього класу / Н. П. Борецька // Демографія та соціальна економіка. - 2007. - № 1. - С.170-184.
3. Звіт про роботу Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України за 2010, 2011 роки. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/richnyi_zvit
4. Звіт про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2012, 2013, 2014 роки. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/richnyi_zvit